

[Automatisk tekstet av Autotekst med NB Whisper. Kan inneholde feil.]

[SPEAKER_05]

Det at jeg lurer på noe og har lyst til å studere det, betyr ikke automatisk at alle andre har lyst til å bli studert.

Hvor langt er det greit å gå for å få innpass?

Velkommen til Ugreit.

Ofte kan det å få tilgang til det vi vil forske på, være en utfordring.

Mens bakterier og stålbjelker aldri sier nei til å bli studert, kan det være verre med mennesker.

At jeg har lyst til å forske på deg, betyr ikke automatisk at du har lyst til å slippe meg innpå deg.

Og om du samtykker på papiret, betyr ikke det automatisk at du kommer til å dele dine personlige erfaringer.

Temaet i denne episoden av Ugreit er innpass.

Hvordan får vi tilgang til det fenomenet eller miljøet eller de menneskene vi har lyst til å studere?

Og hva gjør vi hvis vi ikke får slippe inn?

Med oss i dag har vi Trond Grønnestad, som satt ett år på en benk i sentrum for å studere og snakke med rusmiddelbrukere.

Men før vi snakker med Trond - her er historien om å forsøke å studere en offentlig etat som ikke ønsket å bli studert.

[SPEAKER_00]

Sommeren 2013 var Brasil i opprør.

Det var daglige opptøyer og protester, og politifolk fulgte gatene i et forsøk på å holde det hele under kontroll.

Men alle var ikke like fornøyde med jobben politiet gjorde.

I media fikk de kritikk for å være uforholdsmessig harde med demonstrantene.

Brasilianske Rafael Alcadipani så en mulighet.

Rafael hadde en doktorgrad i filosofi fra Handelshøyskolen i Manchester i England, og var opptatt av organisasjoner og organisasjonskultur.

Og en av organisasjonene han var nysgjerrig på, var politiet.

I land som Mexico, Venezuela og Brasil i Sør-Amerika er det betydelig mer kriminalitet enn det er her hjemme.

Oppi alt dette er politiet en viktig og synlig offentlig etat med et viktig samfunnsoppdrag, og hvordan etaten faktisk utfører dette samfunnsoppdraget, angår oss alle.

Man kan selvsagt intervju politifolk om jobben de gjør, men det er en forskjell på hva folk sier at de gjør, og hva de faktisk gjør.

Brasilianske Rafael hadde allerede forsøkt å studere politiet i landet en gang tidligere, uten hell.

Men med alle opptøyene i gatene hadde han fått en ny sjanse.

Denne gangen skulle han prøve en annen tilnærming enn den han hadde prøvd før.

Da Rafael hadde forsøkt å studere politiet året før, gjorde han alt rett, trodde han da han fulgte alle de rette kanalene, men hans forsøk på å få tilgang til å observere og studere hverdagsrutinene til politiet fra innsiden hadde møtt motstand.

De som jobber i politiet, er ofte svært glade i organisasjonen sin, og mange tar all kritikk personlig.

Folk som pirker og stiller spørsmål, blir gjerne ansett som ikke-venner av

politiet.

At Rafael like fullt hadde bestemt seg for å forsøke, var da han oppdaget at en bekjent av en bekjent av en høytstående kommander i politiet.

Rafael fikk videreformidlet at han var interessert i å studere hvordan politiet i landet jobber, fikk et visittkort tilbake og tillatelse til å ringe og fikk avtalt et møte.

Nydusjet og nybarbert, med dress og slips, troppet Rafael opp i god tid med en utskrift av forskningsprotokollen i hånden.

Men det kom flere til møte enn bare Rafael og kommandøren.

I rommet var det òg seks bevæpna politioffiserer, i uniformer dekket med medaljer. De sa de var veldig åpne, men de framsto ikke spesielt vennlige.

Beskrivelsene av forskningsprosjektet Rafael hadde med seg genererte heller ikke nevneverdig entusiasme.

Sånn kvalitativ forskning som Rafael drev med var uvitenskapelig, kunne de fortelle ham.

Ordentlig forskning brukte tall og statistikk.

Rafael var skuffa.

Han ble derfor overraska om han på slutten av møtet like fullt fikk tillatelse til å studere politiet i deres daglige gjøremål.

Men det er forskjell på en formell tillatelse og det å faktisk få tilgang.

I ukene og månedene som fulgte, forsøkte Rafael gang på gang å være til stede og observere politiet i dets arbeid.

Men politioffiserene kom hver gang med nye forklaringer på hvorfor det ikke var mulig likevel.

De trengte enda et offisielt brev fra universitetet, sa de.

Han kunne ikke være med på møter fordi de inneholdt sensitiv informasjon, eller han ble stoppa av sikkerhetsgrunner.

Rafael ga opp, men omstendighetene endra seg.

Da sommeren kom, var landet i opprør, med protester og opptøyer i gatene.

Rafael bestemte seg for å forsøke igjen, men heller enn å gå den formelle veien, bestemte Rafael seg for denne gangen å bare observere politiet ute på gata mens de gjorde jobben sin, og med nyvunnen entusiasme for prosjektet møtte Rafael opp på alt av protester.

Politimennene var overrasket over at en forsker hang rundt og studerte alt de gjorde, irriterte og, men Rafael fortsatte å møte opp, og jo mer han klarte å få politifolkene på gata i tale, jo tydeligere ble det at politiet hadde sine egne utfordringer å stri med.

Skulle Rafael få svar på det han lurte på, måtte han klare å bygge en sterkere relasjon med politimennene.

Han fortsatte å møte opp på demonstrasjoner, måned etter måned, og sakte ble politimennene vennligere.

Men det er forskjell på det å være vennlig og det å faktisk være en venn.

Rafael kunne gjerne ta en øl med politimannen eller spise lunsj, men ble det for personlig, trakk han seg tilbake en stund.

Politimennene var tross alt forskningsdeltakere, ikke forskningskollegaer.

De var data, ikke venner.

Og Rafaels arbeid ble lagt merke til.

Da han ble invitert til å holde en presentasjon for politiet, var politistyrkens overkommanderende blant tilhørerne.

De kom i prat, og da Rafael igjen spurte om tillatelse til å observere møter og snakke med tjenestemenn inne på hovedkvarteret, fikk han et ok til svar.

Og denne korte godkjenningen veide mer enn forrige gang.
Nå ble Rafael presentert som en venn av politiet, en man kunne stole på.
Rafael hadde fått ekte tilgang til å observere den brasilianske politistyrken fra innsiden.
Rafaels egne notater fra studien strekker seg over nesten to år.
Det å få tilgang til det man vil forske på, kan være vel så tidkrevende som selve forskningen.

[SPEAKER_05]

Det å få tilgang til et miljø eller fenomen vi har lyst til å studere, handler om mer enn å få et papir i hånda med en formell tillatelse.
Det handler vel så mye om at de menneskene vi vil studere, faktisk slipper oss inn, sånn at vi kan observere dem og snakke om det som virkelig betyr noe.
Men det å få tilgang vil ofte kreve noe av forskeren.
Det krever at du investerer tid.
Det krever at du faktisk bryr deg, at du er oppriktig interessert i det du vil studere.
Samtidig er vi forskere og ikke en del av det vi studerer, samme hvor inngående vi studerer det.
Selv om forskningsdeltakerne er mennesker vi etablerer en relasjon med, er de samtidig også datakilder i forskningsprosjektet.
Og det å balansere nærhet og avstand er ikke bare bare.
Trond Grønnestad er psykiatrisk sykepleier og forsker, og har drevet forskning tett på mennesker i utsatte livssituasjoner, bl.a.
ved å tilbringe mye tid på en benk som kalles akkurat det, Benken.
Hvem er Trond Grønnestad?

[SPEAKER_02]

Oppvokst på Lura, som er en liten del i Sandnes, sykepleier.
Og så blei jeg egentlig fanga litt av å jobbe med folk som har det vanskelig.

[SPEAKER_05]

Den forskningsbiten, den dukka opp underveis der.

[SPEAKER_02]

Den dukka opp underveis, ja.
Jeg jobbet jo på sykehus òg med personer med rus og psykiske lidelser.

[SPEAKER_05]

Da var jo du fagpersonen, helsepersonellet, terapeuten, eller den rollen.
Så beveger du deg over i forskerrollen, og der er det noe som endrer seg.

[SPEAKER_02]

Da skal du ha litt mer distanse til det du skal forske på, for du skal være objektiv.
Du skal passe på at du ikke blir farga for mye av innholdet i forskningen.

[SPEAKER_03]

Det handler om erfaring, men noe personlig egnethet og.

[SPEAKER_02]

Du må like folk, og gjerne ha evne til å bli glad i folk.
Hvis folk tror at du vil dem vel, så er jeg såpass naiv at jeg tror at jeg skal få innpass.

[SPEAKER_05]

Hvordan fikk du innpass?

[SPEAKER_02]

Det jeg skulle forske på, var åpne rusmiljøer.
Steder i byen der folk samles og bruker illegale rusmidler.
Og det er folk som er rusa på dagtid, som sitter der.
De mest kjente rusmiljøene i Norge var Plata i Oslo og Nygårdsparken i Bergen.
Og jeg fant meg en liten plass midt i en by der det var 70-80 personer som samla seg, ikke på én gang, men som var innom den plassen.
Og det var personer som var avhengige av illegale rusmidler.
Mitt forskningsprosjekt gikk ut på å finne ut hva som gjør at de vil være på den plassen.
Når du går forbi en sånn plass, ser du folk som er rusa, kanskje skitne i klærne, og andre folk i byen holder en avstand til disse personene.
Hva gjør at folk vil sitte sånn, nesten som å sette seg frivillig i gapestokken? For det er synlig for folk som går forbi.
Og så var det en professor som sa at du må sitte der.
Og så begynte jeg å tenke mer og mer: Er det mulig for meg å svare på de spørsmålene som jeg tenker, uten å komme nær nok?
Nei, han har rett.
Jeg må komme meg på innsida.
Men da er spørsmålet hvordan jeg fikk innpass.
Det gjorde at jeg tok kontakt med Funkishuset.
Jeg spurte om jeg kunne få være her i 14 dager eller 3 uker.
Og bli kjent med de personene som sitter på benken.
Sånn at jeg seinere kan klare å komme meg inn der.
Så da var jeg i 14 dager, 3 uker, på Funkishuset og passet på å bli kjent med de personene som hadde en viss grad av autoritet i miljøet.
For det merker du òg veldig fort.

[SPEAKER_05]

Slo du av en drøs da?

[SPEAKER_02]

Jeg var der hele dagene og slo an en drøs med de.
Fortalte hva jeg holdt på med.
Sa at jeg drev med forskning.
Ville forske på hva som gjør at folk sitter der.
Når du treffer folk for første gang som lever vanskelige liv, så vil de gjerne fortelle hvem de er.
Så kan du ikke fortelle hvem du er uten å si hvorfor jeg har blitt den jeg er.
Og da fikk jeg historien deres.
Så allerede der begynte de å fortelle historier?
Ja.
For det er nesten sånn at de må forklare hvorfor jeg sitter her, hva som gjorde at jeg havna som rusbruker, og så kommer litt historien om hvordan de havna i det

uføret der.

Da hadde jeg jo allerede begynt å få en relasjon til dem.

Når jeg hadde vært på Funkishuset i to-tre uker så begynte jeg å nærme meg benken.

De to første gangene traff jeg ingen av de som jeg hadde truffet på Funkishuset. Så da kjente jeg at det var så ubehagelig at jeg bare gikk forbi.

Da klarte jeg ikke å sette meg.

Tredje gangen jeg prøvde, satt en av de jeg hadde truffet og blitt kjent med.

[SPEAKER_05]

Så da hadde du en åpning?

[SPEAKER_02]

Da hadde jeg en åpning.

De kaller meg for en 'gatekeeper'.

Så spurte jeg om det var greit at jeg satte meg, og han sa vær så god, sett deg ned.

Så sa han til de andre hvem jeg var.

Og så passet jeg på å håndhilse på alle og si at jeg forsker på åpne rusmiljø, hvorfor sitter folk her, at det er noe de kommer til å forske på.

Jeg kommer til å sitte her i et helt år.

[SPEAKER_04]

Det hadde du bestemt deg for?

[SPEAKER_02]

Det hadde jeg bestemt meg for.

Når du gjør en feltstudie, så må du finne ut ... Skal jeg sitte og observere?

[SPEAKER_05]

Da måtte du sitte på en benk på andre sida.

Da måtte jeg se det på andre sida.

Beskrevet det.

[SPEAKER_02]

Da har jeg blitt som en spaner.

Det sa de òg, at jeg så ut som en spaner.

Så har de lurt litt på det.

De var ikke helt sikre på om jeg var forsker eller spaner.

Men når jeg er satt på benken der, og så vil folk gjerne fortelle sin historie.

Jeg ble dratt inn i deres liv på en måte som jeg kanskje egentlig ikke ønska.

Jeg ble på en måte psykologen på benken.

En satt og ville fortelle om hvordan han starta med rusmidler da kona forsvant.

Det den tiden det var dårlige økonomiske tider.

Han måtte jobbe to jobber for å klare å betale huslånet som steg.

Og så begynte han litt med amfetamin for å klare å holde seg våken.

Og så gikk det litt over styr, og så måtte han selge huset.

Og så forsvant kona, og så havna han skikkelig på kjøret med rusmidler og kom aldri ut av det.

Han sa: Det var sånn det begynte med meg. Og sånn fikk jeg mange historier.

Det ble sånn at de sa: Nå er det min tur. Når har du sittet og snakket så lenge.

Nå er det min tur å komme og snakke.

Du ble populær?

Ja, jeg ble liksom sånn ... I disse miljøene har veldig mange behov for å snakke med noen utenfor miljøet om sitt liv.

Og det merket jeg at de hadde stort behov for nærmest skrifte, fortelle om livet sitt.

Men hvordan har jeg blitt den jeg er?

Da fikk jeg veldig mange historier, men jeg måtte jobbe meg ut av det.

Er jeg i den rollen jeg vil være i nå?

Eller mistet jeg en del av evnen til å sitte og observere òg?

Så etter ei stund måtte jeg prøve å trekke meg litt tilbake fra historien og være med og delta mer i samtalene, for jeg mista samtalene da jeg satt og hørte på dem.

Så derfor ble det etter hvert noen ... Det ble jo at veldig mange som fortalte sin historie, de ble jeg jo godt tjent med, men så begynte jeg etter hvert å delta mer i samtalene.

Og det jeg passet òg på, var at hver gang det kom nye folk, så håndhilste jeg på dem.

Og det har jeg bestemt meg for.

Rent sånn etisk så er det jo sånn at hvis folk holder på med aktivitet som er illegale, så skal de få lov til å skjule det for meg.

Og derfor, hvis de visste hvem jeg var ... Så du ville ikke lure dem på en måte? Jeg vil ikke lure dem.

Og skal ikke drive med noen skjulte observasjoner.

Jeg er deltaker, de skal vite hvem jeg er og hvorfor jeg er der.

Og hvilke ting de andre må holde skjult for meg.

Der lagde jeg en avtale med dem òg.

[SPEAKER_05]

Samtidig så var du aldri en av dems.

Så det var kanskje nødvendig med en distanse.

[SPEAKER_02]

Jeg trodde jo jeg var på innsida før jeg var på innsida, for jeg skrev feltnotat hele tida.

Jeg kunne ikke sitte med båndopptaker på benken, sånn at jeg måtte observere, huske ting.

Av og til kunne jeg lese det inn på mobilen når jeg gikk hjem, ting som var veldig viktige å få med meg.

Og så skrev jeg ned feltnotatet med en gang jeg kom hjem.

I et av notatene står det at jeg nå føler meg som en del av gjengen.

Men bare ei uke etterpå så jeg at jeg egentlig ikke var en del av gjengen.

Så feil kan man ta.

Så feil kan jeg ta.

Og ha hadde det gått et par måneder.

Jeg ble godt kjent med mange da.

Følte at de stolte på meg.

Men så var det en dag jeg sto litt på siden av benken og snakket med en fra rusmiljøet.

Og så kommer det en politibil kjørende inn på rutebilstasjonen.

Stopper den noen meter bak meg.

Og så slipper han ut ei dame som hører til rusmiljøet, og så sier han andre til meg, 'nå tar de deg'.

Og så spør jeg: Hva er det du mener for noe?

Jo, politiet har jo kontroll på hele området her.

Og de ser at du er med oss.

Så ser de òg at du ikke ruser.

Så de tror sikkert at du er en storselger.

Da kjente jeg at det ble veldig ubehagelig.

For jeg hadde bestemt meg på forhånd at jeg ikke skulle fortelle politiet eller noen hva jeg holdt på med.

En del forskerne hadde ment at det måtte jeg gjøre, for de kom til å ta meg.

Og nå tenkte jeg at nå gjør de nettopp det.

Og jeg hadde passet på at jeg hadde bevis på at jeg jobber på universitetet. Da var jeg så tøff at jeg hadde lagt det hjemme.

Men da angret jeg nesten for at jeg ikke hadde det med meg. For da kjente jeg virkelig på et ubehag.

Jeg torde ikke snu meg, og så jeg spurte han: Hva gjør de nå?

Når det er en som sitter og ringer, så er det ei som ser ut som hun sitter og tar bilde av oss.

Så sto vi litt til, og så kjørte bilen.

Dagen etterpå, da jeg kom på benken, satt hele gjengen og lo av meg.

For da hadde det vært en spaner fra politiet og viste bildet og spurt: Hvem er han her?

Og da visste de liksom at han informerer ikke politiet.

Og da ble jeg en av dem.

Det var tillitserklæringen?

Det var en tillitserklæring.

Dagen etterpå nærma jeg meg benken òg, og da sto det en ung mann og holdt fram hånda og viste til de som var på benken.

Og så hørte jeg bare sånn ... 'Flott pott', sa de.

Og så så han meg som han ikke kjente, og tok han hånden til seg med en gang og skulle gjemme det.

Og da sa de 'Slapp av, han er en av oss'.

Da kjente jeg, da var jeg blitt innenfor.

Det var politiet som uten å vite det, hjalp meg inn.

[SPEAKER_05]

Dette er jo situasjoner der en potensielt kunne tenke at en utsetter seg for noen risikoer med å få innpass.

[SPEAKER_02]

Jeg kjente at det å sitte på benken ... Det kunne kjennes ubehagelig av og til, men jeg kjente aldri at det ble sånn skummelt.

[SPEAKER_05]

Så begynner du på et tidspunkt å identifisere deg med de andre som befinner seg i det miljøet som en observerer når man går inn.

[SPEAKER_02]

Ja.

Og det overrasker meg litt.

Det er faren med going native når du kommer for nært på folk.
At jeg til slutt endrer meg såpass mye at jeg slutter nesten å forske, men blir en del av miljøet.
Bourdieu skriver jo at når du går inn i et felt som dette, og er der over tid, så blir du aldri den samme når du går ut igjen.
Og det tror jeg på.
Jeg merka at i begynnelsen, da jeg satt på benken ... Da politiet kom, kjente jeg at det var trygt.
De fleste kjenner det trygt når politiet kommer, det er de som opprettholder lov og orden.
Men etter hvert kjente jeg på ubehag da politiet kom.
Ikke fordi jeg tenkte de skulle ta meg, men de ville gjerne ta Kari eller Nina eller Jon, som satt med litt heroin der, og ta fra dem det.
Og da blir det ubehagelig når politiet kommer.
De lager bråk.
Det var litt den type ubehag som jeg kjente på.
Det forundra meg litt.
Da hadde det skjedd noe med meg.
Jeg merka òg at jeg kunne sitte på en annen måte enn jeg tidligere satt.
Mer henslengt.
Kunne òg sitte og ... Jeg er på en måte ... adopterte litt måten å være på.
Jeg begynte å snakke annerledes.
Det gjorde òg at når jeg senere intervjuet noen, så ble jeg mye lettere, for de forsto at jeg ... Jeg intervjuer folk i fengsel eller på rusinstitusjoner, som jeg også gjorde, så forsto de at jeg kjente litt til miljøet og kjente begrepene.
Så det ga meg også litt bedre innpass der.

[SPEAKER_05]

Det å forstå kulturen og prate språket, det er også en inngang?

[SPEAKER_02]

Ja.

Helt klart.

Men jeg merket òg at jeg endra måten jeg kledde meg på.

Jeg kunne også gå ned i byen med klær som ikke var helt ... Nesten sånn hageklær.
Jeg brydde meg ikke så lenge, for de andre satt jo òg med samme type klær nærmest.

En gang hadde jeg sykla ned i en frakk som hang i garasjen, som jeg bare tok på meg.

Og så sier kona får du ikke lov til å gå i postkassen med engang.

Så jeg merka liksom at jeg slutta litt å bry meg så mye om ting rundt meg.

Jeg merket og at det å sitte samla som en gjeng på benken ... Da kunne jeg etter hvert sitte og glo på folk.

Det gjør jeg jo ikke vanligvis.

Men på benken var vi usynlige, for folk ser aldri lenge nok på oss.

Jeg opplevde jo at en del av veilederne mine sa at ... 'Nå har du vært lenge nok. Nå må du komme deg ut.'

Når forskeren begynner å kjenne at det er hyggelig å være i miljøet, da er det på tide å trekke seg ut.

Og jeg kjente jo etter at jeg hadde vært der et halvt år, så syntes jeg at det var temmelig hyggelig å være der.

Jeg gikk ned til kompisene på benken og satt der.
Og heldigvis så var jeg litt det, for en dag vi satt der, så hadde jeg sittet i to timer sammen med åtte andre.
Vi har hatt det veldig hyggelig.
Og så kommer det en person bort, og så stiller han seg framfor han som sitter på sida av meg.
Og så tar han fram hånda, så tar han andre fram hånda.
Så trillet det to kuler fra hånda til den ene opp i hånda til han som sitter på sida av meg.
Så tar han fram pipa, tobakk, og så begynner han å mekke det som viser seg å være hasjen som han hadde fått.
Det som skjer da, er at det blir sånn god stemning på benken.
Ingen snakker.
Alle sitter bare og ser på hva som skulle skje.
Litt sånn forventningsstemning.
Et lite rituale.
Da tenkte jeg etterpå at her starta et ritual.
Det var jeg ikke klar over da. Jeg tenkte det etterpå.
Og når han har mekka ferdig pipa, som han òg har lag sjøl som han er stolt av, så tar han tre drag.
Så gir han pipa til han som kom med hasjen.
Og så tar han tre drag.
Og så går det sånn videre.
To-tre drag.
Ingen sier noe.
Alle sitter bare og ser på det som skjer.
Og så kommer han til meg.
Og så sitter jeg med pipa i hånda.
Dette har jeg tenkt igjennom.
At det kan skje.
Og så kjenner jeg at det er nesten umulig å sende den videre.
Han sitter liksom limt fast i hånda mi.
De andre sitter og ser på meg, og så nikker de liksom sånn anerkjennende, for jeg er jo en av dem.
Og så tenkte jeg nei, jeg må sende den videre.
Så sendte jeg den videre.
Da opplevde jeg å være fullstendig aleine.
Det var en sånn kraft i det da jeg brøyt et ritual.
Da tenkte jeg ... Nå viser jeg at nå er jeg bare her på liksom.
Jeg er egentlig ikke en av de som jeg følte jeg var.
For nå deltok jeg ikke noe i det som var et viktig samhandlingsritual.
Etter fem minutter klarte jeg ikke å sitte lenger. Da måtte jeg bare.
Og da slo det meg at jeg hadde jo andre venner enn de.
Jeg hadde et hjem å gå hjem til.
Jeg var jo egentlig på jobb.
Og allikevel så var det vanskelig å sende den ifra meg.
Jeg tenkte at dette ville jeg aldri opplevd i en samtale.
Dette er en type kunnskap som jeg måtte erfare.
Og det var noe kunnskap som jeg ... For å komme inn i miljøet og være lenge nok i miljøet, så fikk jeg anledning til å kjenne på kroppen hva det betydde.

[SPEAKER_05]

Hvis vi skal begynne å oppsummere litt, da.
Denne her i nærhet, avstand.
Tillit er et sånt tema som går igjen her, opplever jeg.

[SPEAKER_02]

Ja, det er vesentlig.
Jeg måtte velge side på en måte.
Jeg måtte velge å beskrive og forstå de personene som oppholdt seg på benken i den perioden sitt perspektiv.
Og da måtte jeg velge deres side for å få innpass.
Det betyr at jeg ikke informerte politiet.
Jeg informerte ingen andre enn de som satt på benken, om hvorfor jeg er der.

[SPEAKER_05]

Og i neste ende så skal du fremstille disse dataene på en objektiv måte.
Det kan jo være krevende i seg selv.
Nå er vi plutselig i den situasjonen at du er langt utafor din arbeidsplass.
Men en del av en kultur som gjerne har en forventning til hva du formidler.

[SPEAKER_02]

Ja.
Jeg tenkte hele tida på når jeg skrev artiklene at dette skal jeg kunne vise for de på benken, og jeg skal kunne se de inn i øynene etterpå.
Derfor lagde jeg et seminar for de på benken.
Vi inviterte de på Funkishuset og hang opp plakat på benken, sånn at de kunne komme og høre om de funnene jeg hadde gjort på benken om de.
Det var litt nifst.
Jeg tenkte tenk hvis de sier at det er jo bare tull det jeg har funnet ...
Det stemmer jo ikke i det hele tatt.
Det er det vi innenfor forskning kan kalle en form for validering.
Og de som vi intervjuer, eller de observasjonsobjektene, hvis vi kan kalle det det, vil de være enige i mine analyser om det jeg har funnet i det miljøet?
Det som var spennende, var at de bekreftet veldig funnene og kjente seg igjen i funnene.
Det gjorde òg at jeg bestemte meg for å skrive på norsk. For en del sa at de gjerne ville lese det etterpå.
Jeg vet faktisk at noen av dem har lest avhandlingen etterpå òg.
Og fremdeles har jo kontakt med miljøet.
Når du har vært lenge i etnografisk studie, er det vanskelig bare å si takk for meg når jeg er ferdig med dere.
Litt sånn forpliktende.
Så jeg er jo fremdeles jevnlig innom og treffer miljøet.

[SPEAKER_05]

Slår av en prat.
Slår av en prat.
Det ligger noen etiske forpliktelser og en respekt for de deltakerne og informantene vi har i forskninga.

[SPEAKER_02]

Det gjør det.

Jeg kjenner at det ... Jeg opprettet vennskap med en del av de i miljøet som jeg ikke uten videre bare kan si at nå er jeg ferdig med deg, for nå trenger jeg ikke deg lenger.

Selv om veldig mange av de jeg ble venner med, er døde nå.

Jeg har vært en god del begravelser.

Jeg var med dem i samtalene.

Jeg var med gjerne og hjalp dem med å skrive klager til kommunen.

Fordi jeg hadde PC og kunne hjelpe dem med det.

Jeg kunne være med og flytte noen av dem når de ble kastet ut av leiligheter. Ok, jeg har bil, jeg kan være med og hjelpe med sånn noen ting.

Jeg vet til og med at jeg holdt sykkel til en når han solgte stoff. Da visste jeg ikke hva som ville skje før etterpå. Men plutselig var jeg med på noe fordi han stolte på meg.

Så jeg var med i det som skjedde med det daglige.

Jeg var i begravelser der vi satt etterpå og snakket om personen som var død.

Jeg var med og ringte sykebil, bar folk inn i sykebil etter at de hadde fått overdose.

Så jeg var med i alle disse tingene, så jeg ble på en måte en del av miljøet, og kunne òg være med og snakke om hva som hadde skjedd.

Fordi at jeg var en av de som satt der mest det året, på benken.

Men grensa mi måtte gå ... Jeg måtte passe på liksom at jeg ikke gikk over grensa og ble en del av miljøet.

Altså, jeg var en del av miljøet, men likevel så måtte jeg finne ut hvor grensa mi var.

[SPEAKER_05]

Du var ikke en som var der som brukte rusmidler.

Du skulle være der og opprettholde en profesjonell integritet, og det var den grensa du satte.

[SPEAKER_02]

Det er den jeg måtte sette.

Så det ble en større og større utfordring jo lenger jeg var.

Etter det var over på benken, så ville jeg aldri være den samme etterpå.

[SPEAKER_05]

Det å forske handler ikke bare om vitenskapelige forskningsmetoder og det å ha en avmålt distanse til datamaterialet vi skal analysere.

Deler av forskningsprosessen kan handle om det stikk motsatte.

Det å få tilgang til et forskningsfelt og innpass blant deltakerne, handler ofte lite om formelle godkjenninger, men desto mer om at de vi skal forske på, selv åpner armene og slipper forskeren inn, og innpå seg.

Det handler om hvordan forskeren sjøl, som person og som menneske, er med og former relasjoner med andre mennesker.

Her er Linda Estman, som er professor og ekspert på forskningsetikk.

[SPEAKER_01]

Innpass handler om forskerens mulighet til å få tilgang til de mennesker eller miljøer man vil studere.

Det handler altså ikke bare om å få tillatelse til å være der, men også om å bli

akseptert og betrodd av dem som forskningen berører.

Innpass er særskilt viktig i kvalitativ forskning.

Der utvikles kunnskap gjennom nærhet, relasjoner og iblant langvarig nærvær.

Forskningsetiske retningslinjer betoner at forskeren har et særskilt ansvar for å reflektere over sin rolle, sin maktposisjon og relasjonen til forskningsdeltakere.

Et grunnleggende forskningsetisk prinsipp er at innpass aldri skal oppnås gjennom å villedde eller ha en utydelig rolle.

Forskeren skal være åpen med hvem man er, og hvorfor man er der.

Et velkjent etisk problem er risikoen for at forskeren kommer for nær dem man studerer.

Det kalles iblant 'going native'.

For når forskeren blir venn, fortroende eller deltaker i det som studeres, kan flere etiske utfordringer oppstå.

Maktforholdene kan bli uklare, samtykke blir mer underforstått enn tydelig uttalt, og forskeren kan miste evnen til kritisk refleksjon.

Å justere språk og atferd kan være nødvendig for å få innpass og bygge tillit.

Men innpass blir uetisk når relasjonen utvikles på en måte som undergraver deltakernes frivillighet, deres forståelse av forskerens rolle eller deres mulighet til å trekke seg fra studien.

[SPEAKER_05]

Innpass er ikke løsrevet fra resten av forskningsprosjektet.

Hvem som slipper inn, på hvilke vilkår, og med hvilke forventninger, er avgjørende for hva som deles av informasjon, og former dermed også kunnskapen som blir til.

Forskningsetikk handler om noe mer enn det å reflektere over data og analysemetoder.

Det handler også om relasjonene vi bygger med andre mennesker underveis i prosessen.

Det handler om tillit.

At de som deltar, kan stole på oss gjennom hele forskningsprosessen.

I neste episode av Ugreit skal vi snakke mer om samtykke og om brukermedvirkning.

Ofte kan det være lurt å ikke bare studere mennesker på avstand eller snakke med dem, men faktisk invitere dem med inn i forskningsprosessen.

Og se på dem som ressurser framfor passive informanter.

[SPEAKER_04]

Mitt navn er Stig Bjønness.

Resten av Ugreit består av Petter Viksveen, Linda Estman, Camilla Jensen og Jo Røislien.

Mens de historiske anekdotene er lest av Katrine Jünger Ims.

Ugreit er klippet av Jo Røislien, og produsert av Nettopp for Universitetet i Stavanger.